ಭಾರತೀಯರ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳು

ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳು ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಂದು ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಚಿತವಾದ ವಿಷಯ. ಹರಿದಿನಗಳ ವಿಷಯ ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ, ಹಬ್ಬಗಳಂತೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಡೀ ಮನುಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೇ ಸಹಜಪ್ರೀತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿವೆಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ. **ಉತ್ಸವಪ್ರಿಯಾಃ ಖಲು ಮನುಷ್ಯಾಃ** (ಶಾಕುನ್ತಲ ಅಂಕ 6) -ಎಂದು ಮಹಾಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನೂ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವು ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂತೋಷದ ಸಂದರ್ಭಗಳು. ಬಂಧುಬಳಗ, ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರು ಮುಂತಾದವರು ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರುವುದು, ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ (ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿ!) ರುಚಿರುಚಿಯಾದ ತಿಂಡಿತಿನಿಸುಗಳನ್ನೂ ಪಾನೀಯಗಳನ್ನೂ ಸೇವಿಸುವುದು, ಆಡುವುದು, ಪಾಡುವುದು, ಮನಸೋ ಇಚ್ಛೆ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಆನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಮರೆಯುವುದು, ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ದೇಶ, ಜನಾಂಗ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಜನರೂ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ವಿಧಾನವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ **Eat and drink and make merry and rest; this is verily the feast** (ತಿನ್ನುವುದು, ಕುಡಿಯುವುದು, ಮಜಾ ಮಾಡುವುದು, ಮಲಗುವುದು ಇದಿಷ್ಟೇ ಹಬ್ಬದ ತತ್ತ್ವ)-ಎಂಬ ಈ ಪರಿಮಿತಸಂತೋಷದ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಪಶುಪಕ್ಷಿವೃಕ್ಷವನಸ್ಪತಿಗಳೂ ಕೂಡ ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಕಾಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಒದಗಿಬಂದಾಗ ಆಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗಿರುವಂತೆ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಗಳು, ಚಿಂತೆಗಳು, ದುಗುಡದುಮ್ಮಾನಗಳು, ಇವುಗಳಿಗೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ತಲ್ಲೀನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದ್ರಿಯಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯರು **Man is the roof and crown of all things*** (ಟೆನಿಸನ್) (ಮನುಷ್ಯನೇ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮಕುಟಮಣಿ) 'ನರತನ್ ಸಮ ನಹೀಂ ಕವನಿಉ ದೇಹೀ" (ತುಲಸೀರಾಮಾಯಣ ಕಾಕಭುಶುಂಡಿಗರುಡ ಸಂವಾದ) (ಮಾನವನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಎಣೆಯಾದ ದೇಹ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ) ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಗ್ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಒಣಜಂಭದ ಉದ್‌ಘೋಷಣೆಯಾಗದೆ ಯಥಾರ್ಥದ ಹೇಳಿಕೆ ಆಗಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರು ಆಚರಿಸುವ ಹಬ್ಬಗಳ ಮಟ್ಟವೂ ಉಳಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಾಡುವ ಉತ್ಸವಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಉನ್ನತವಾಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಆಚರಿಸುವ ಹಬ್ಬಗಳು ವಿವೇಕಮೂಲವಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು, ಅಲಂಕರಣ, ಯೋಜನೆ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಆನಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಮತ್ತೂ ಉತ್ತುಂಗವಾಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಔನ್ನತ್ಯವೂ ಆಯಾ ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಟ್ಟವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಹಿಂದೂಗಳ ಹೋಲೀ, ದೀವಾಲಿ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಬಕ್ರೀದು, ರಮಜಾನು, ಕ್ರೈಸ್ತರ ಈಸ್ಟರು, ಮೈಕಲ್ಮಸ್ಸು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ಹಬ್ಬಗಳಿಗೂ ಈ ನಿಯಮವು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಬ್ಬಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯಾಯಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ 'ಹರಿದಿನ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ವಿಶೇಷವಾದ ಉತ್ಸವಗಳೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತಾತ್ತ್ವಿಕವಾಗಿ

ಮತ್ತು ಪಾರಿಭಾಷಿಕವಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥಗಳಿದ್ದರೂ (ಈ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಈ ಲೇಖನಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.) ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೇವರ ಆರಾಧನೆಗೇ ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಎಂದು ಇದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ದೇವರನ್ನು ಅಥವಾ ದಿವ್ಯಾವತಾರಗಳನ್ನು ನಂಬುವ ಎಲ್ಲಾ ಮತಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಉತ್ಸವಗಳು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳ ಆಚರಣೆಯು ಎಲ್ಲ ದೇಶ, ಜನಾಂಗ, ಮತ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದರೂ ಸನಾತನ ಆರ್ಯ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಗಳು ಉಂಟು ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಳಸಿರುವ "ಸನಾತನ" ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಹಳೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಪುರಾತನ ಎಂಬ ಸೀಮಿತವಾದ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. **"ಸದಾತನಸನಾತನಾಃ"** ಎಂಬ ಕೋಶೋಕ್ತಿಯಂತೆ ನಿತ್ಯವಾದುದು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ "ಆರ್ಯ" ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಹೇಳುವಂತೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಮೈಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಜನಾಂಗ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದನ್ನು ಹೇಳುವವರು. ಸುಷ್ಠುವಾಗಿ (ಚೆನ್ನಾಗಿ) ತಿಳಿದು ಹೇಳುವವರು **(ಸುಷ್ಠು ಈರಯನ್ತಿ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಾರ್ಥಮಿತಿ ಆರ್ಯಾಃ)**-ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ. **(ಯಮಾರ್ಯಾಃ ಕ್ರಿಯಮಾಣಂ ತು ಶಂಸನ್ತ್ಯಾಗಮವೇದಿನಃ।** (ಸ್ಮೃತಿಚಂದ್ರಿಕಾ ಕಾಂ. I) **[("ಯದಾರ್ಯಮಸ್ಯಾಮಭಿಲಾಷಿ ಮೇ ಮನಃ"** ಶಾಕುಂತಲ ಅಂಕ 1.) **(ನಚಾವದದ್ಭರ್ತುರವರ್ಣಮಾರ್ಯಾ ।** ರಘುವಂಶ ಸರ್ಗ 14,))] "ಭಾರತೀಯ" ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ (ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಬಹುದಾದ) ರಾಜಕೀಯದಿಂದ ನಿರ್ಧಾರಿತವಾಗುವ ಒಂದು ಭೂಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲ ಜನರನ್ನೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ **"ಭಾರೂಪಸ್ಸತ್ಯಕಾಮಸ್ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪಃ"** ಎಂದು ಉಪನಿಷತ್ತು ವರ್ಣಿಸುವ ಸತ್ಯರೂಪವಾದ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಜನರು ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಅದರಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು. (ಇಂತಹ ಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ಬಾಳಾಟಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಮಾತೆಯು ಕರುಣಿಸಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಈ ದೇಶವನ್ನು ಭಾರತರ ದೇಶ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.) ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯಸತ್ಯಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ಅಂತಹ ಮಹಾಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ದಯಪಾಲಿಸಿರುವ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುವಿಧವಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಉಂಟೆಂದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ಯುಕ್ತಿಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದಾದರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು: ನಮ್ಮ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳು ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಪೋಜ್ಞಾನಸಮಾಧಿಗಳಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡು ನಮಗೆ ಬೋಧಿಸಿದವರು ಮಹರ್ಷಿಗಳು. ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅವನ ಕಾಲರೂಪವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಅದರ ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳೊಡನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೇಹದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಆತ್ಮನಿಗೆ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಪರಮಕರುಣೆಯಿಂದ ಅವರು ನಮಗೆ ಆ ಶ್ರೇಯೋಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಭಕ್ಷ್ಯಪರಮಾನ್ನಗಳುಂಟು. ಆದರೆ ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಜಿಹ್ವೆ

ಉದರಗಳ ಸಂತರ್ಪಣೆಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಲ್ಲ. "ಅಂದು ಸೇವಿಸುವ ಆಹಾರಪಾನೀಯಗಳು ಕೇವಲ ಉದರತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ದಾಮೋದರನ ಸಂತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹೊಂದಬೇಕು" ಎಂದು ಶ್ರೀರಂಗಗುರುದೇವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುವ ವಿವಿಧ ವಿಹಾರಗಳೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕ್ರೀಡಾಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ಆತ್ಮಕ್ರೀಡೆ ಆತ್ಮರತಿಗಳ ಆರಾಮದಲ್ಲೂ ಅವಗಾಹನೆಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವುದು ಪರಮಾರ್ಥದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಡೆದ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲೇ ಇಂದು ಆ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಿಂದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಫಲಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆಯೇ? ಅವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಏನು ವಿವೇಕವಿದೆ? ಅವರು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಈ ಹಿಂದೆ ನಾವು ಕಾಣಿಸಿರುವ ಭವ್ಯವಾದ ಚಿತ್ರವು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆಯೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ "ಹೌದು" ಎಂದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತ ಶೋಚನೀಯವಾದ ರೂಪ ಮತ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆ ಕೊಡುಗೆಯು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೀಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಬಹುದು.

1) ಹಲವಾರು ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ನಾವು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವೇಕದಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ತೃಪ್ತಿಯು ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. "ಅರೆನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಗುವಿಗೆ ಮಧುರವಾದ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಸಿದರೂ ಅದರ ಸವಿಯು ಮಗುವಿನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವಿವೇಕದಿಂದ ನಾವು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳೂ ಇಂದು ನಮಗೆ ರಸವನ್ನೊಸರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕುಟುಕುಜೀವ ಉಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವು ಸಹಾಯಕವಾಗಿರಬಹುದು ಅಷ್ಟೇ" ಎಂಬ ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾಗುರುವಾಣಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು. ಆಹಾರವಿಹಾರಗಳು ಉಡಿಗೆತೊಡಿಗೆಗಳು ಇವುಗಳಿಂದಲೂ, ಮನೋಧರ್ಮ, ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಿಲ್ಲದೆ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ ದೇವತಾಪೂಜೆ ಕಥಾಶ್ರವಣ ಇವುಗಳಿಂದಲೂ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ತೃಪ್ತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಬಯಸಿದ ಚತುರ್ಭದ್ರಗಳು (ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು) ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

2)ಆ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಉದ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಉತ್ತಮಫಲಗಳು ದೊರೆಯದಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯ ಯಾವುದು? ಸಾಧನ ಯಾವುದು? ಅದನ್ನು ಏಕೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಎಂಬ ವಿವೇಕವು ಲುಪ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅನಿಷ್ಟಫಲಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಮಹಾಪರ್ವದಂದು ಇಡೀರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸಮಯವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಧ್ಯಾನ, ಆರಾಧನೆಗಳನ್ನು ರಾತ್ರಿಯ ಎಲ್ಲ ಯಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಹಾಯವಾಗಲೆಂದು ಆ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಅವರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಹೇಗಾದರೂ ಜಾಗರಣೆಮಾಡಿದರೆ ಪುಣ್ಯ ಬರುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆ ರಾತ್ರಿ ಪೂರ್ತಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದು ಆಗ ಜೂಜಾಡುವುದು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಕಲಕುವ

ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಕುತ್ಸಿತಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳ ಫಲವಾಗಿ ದೊರೆಯುವುದು ಶಾನ್ತಿಯಲ್ಲ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕ್ರಾನ್ತಿ, ಮನಸ್ಸಿನ ಭ್ರಾನ್ತಿ. ಇದರಿಂದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೊಡಕುಂಟಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಶಿವನನ್ನೂ ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನೂ ಮೂರ್ಖರು ಹೊಣೆಮಾಡುವುದುಂಟು.

3) ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳು ಮಹಾಸಂತೋಷದ ಸಂದರ್ಭಗಳೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಆ ಸಂತೋಷವು ಇಂದ್ರಿಯಸಂತೃಪ್ತಿರೂಪವೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಆಹಾರಸೇವನೆಯನ್ನೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಿಷೇಧಿಸಿರುವ ಉಪವಾಸದಿನಗಳಾದ ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ, ಪ್ರಥಮೈಕಾದಶಿ ಇವುಗಳನ್ನು "ಉಪವಾಸದ ಹಬ್ಬ" ಎಂದು ಕರೆಯುವ ರೂಢಿಯಿದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಆಹಾರಕೊಡದಿದ್ದರೂ ಇವು ಹೇಗೆ ಹಬ್ಬಗಳಾದುವು ಎಂದರೆ ಅಂದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಜೀವವು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಸಹಜ ಆಹಾರವಾಗಿರುವ ಆತ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವೂ ಹಬ್ಬಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಪರಮಸಂತೋಷಸಂದರ್ಭಗಳೇ ಆಗಿವೆ. (ಅಂದು ಪೂರ್ತಿ ನಿರಾಹಾರವಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷೋಭೆ ಉಂಟಾಗುವಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂತಹವರು ಲಘುವಾದ ಮತ್ತು ಸಾತ್ತ್ವಿಕವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಬಹುದೆಂಬ ವಿಧಿಯಿದೆ.) ಯಾವ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿವೇದಿತವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯೋ ಆ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದವರು (ಪತ್ರಂ ಪುಷ್ಪಂ ಫಲಂ ತೋಯಂ ಯೋ ಮೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ-ಗೀತಾ.) ಪತ್ರ, ಪುಷ್ಪ, ಫಲ, ಜಲ ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದರೂ ಹಬ್ಬದ ಫಲವುಂಟು. ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನರಿಯದೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ತಿಂಡಿತೀರ್ಥಗಳ ಸೇವನೆಯು ಹಬ್ಬಗಳ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಕಡುದರಿದ್ರರಾಗಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಲಸೋಲಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಹಾಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಅನೇಕರು ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಹಲವರು "ಈ ಹಾಳುಹಬ್ಬ ಮಾಡಿ ಕೆಟ್ಟೆನಲ್ಲಾ!" ಎಂದು ಒರಲುತ್ತಾ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಹಾಸಂಕಷ್ಟಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪರ್ವವನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದ ಪಾತಕಕ್ಕೂ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

4)ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಭಾವಿಸಿರುವ ಹಬ್ಬಗಳು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅನೇಕರಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ, ಅವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಟೀಕೆ ಮತ್ತು ಅಸಂಬದ್ಧವಾದ ಸಲಹೆಗಳು ಹೊರಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯ.

"ಸುಖಭೋಗದ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ನಾವು ಬೇಡವೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ದೇಶ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವು ಇವೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಾದರೋ ದಿನ ಬೆಳಗಾದರೆ ಹಬ್ಬ. ಹಬ್ಬವಿಲ್ಲದ ತಿಥಿಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಅವುಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟು ಧನವ್ಯಯ, ಕಾಲವ್ಯಯ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವ್ಯಯ! ನಾಲಗೆಯ ಚಾಪಲ್ಯ ಮತ್ತು ಹೊಸಬಟ್ಟೆಬರೆ ಇವುಗಳ ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದ ಅಪಾರ ಧನವ್ಯಯ. ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ವ್ಯರ್ಥಕಾಲಕ್ಷೇಪ. ಕಾರ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ರಜಾವಿರಾಮಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಸೋಮಾರಿಗಳಿಗೆ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿಕೊಡಲು ಸರಿಯಾದ ನೆಪ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮಿತಿಗೊಳಿಸುವುದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ಮಹಾವಶ್ಯಕತೆ" ಎಂದು ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವರುಂಟು.

ಇದಲ್ಲದೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ದೇವತೆಗಳು. ಅವರಿಗಾಗಿ ನೂರಾರು ಹಬ್ಬವ್ರತಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ

ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ತಾನು ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ರತಕಲ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ 'ಇದೇ ವ್ರತಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು, ಉಳಿದ ವ್ರತಗಳು ಇದರ ಹದಿನಾರನೇ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೂ ಸಾಟಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ; "ವ್ರತಾನಾಮುತ್ತಮಂ ವ್ರತಂ! ಅನ್ಯಾನಿ ತು ವ್ರತಾನ್ಯಸ್ಯ ಕಲಾಂ ನಾರ್ಹನ್ತಿ ಷೋಡಶೀಂ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ರತದ ಫಲಶ್ರುತಿಯು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ.

ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳ ಆಚರಣೆಯ ದಿವಸಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಬಗೆಗೆ ಐಕಮತ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದೂ ಒಡಕಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಸೌರಮಾನ, ಚಾಂದ್ರಮಾನ, ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯಮಾನದ ಯುಗಾದಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಏಕಾದಶೀ, ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮೀ, ಶ್ರೀಜಯನ್ತಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾದ ಒಂದು ದಿವಸವೇ ಇಲ್ಲದೆ ವಾದವಿವಾದಗಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕ್ರಿಸ್‌ಮಸ್ ದಿನಾಚರಣೆಯ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಅದನ್ನು ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇವೆರಡರದೂ ಒಂದೇ ತೂಕ. ಈ ಟೀಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಾರತೀಯ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳ ತತ್ವದ ಅರಿವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಬಂದವು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಅವುಗಳ ಈಗಿನ ವಿಕೃತರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದಿರುವುವು. ಅಂತೂ ಅವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಲಿಬಿಲಿಯನ್ನೇನೋ ಉಂಟುಮಾಡಿವೆ.

5) ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲೇ ಕುಚೋದ್ಯ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ತಾತ್ಸಾರದಿಂದ ನೋಡುವ ಬುದ್ಧಿಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ವಿರುದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಚಾರಕರೂ ಈ ಜುಗುಪ್ಸಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಧಾರೆಯನ್ನೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಎರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

6) ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥರಹಿತವಾದ, ಅಥವಾ ಸತ್ಯಸನಾತನವಾದ ಧರ್ಮದ ತತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕವಾದ ಅನೇಕ, ಪದ್ಧತಿಗಳು ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ನಡೆಸುತ್ತಿವೆ. ಆಧುನಿಕತೆ, ಫ್ಯಾಷನ್ ಮುಂತಾದ ಮುಖವಾಡಗಳಿಂದ ಅವು ಆಚಾರವಂತರ ಮನೆಗಳನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.

ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ನಾವು ವರ್ಷದ ಹೆಚ್ಚು, ವರ್ಧಂತಿ, ಜಯನ್ತಿ ಮುಂತಾದ ವೃದ್ಧಿಸೂಚಕವಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅಂದು ಮಂಗಳವಸ್ತುಗಳ ದರ್ಶನ ಸೇವನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಚೇತನವು ಮುಂದೆ ಹೊಸ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವುದನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವ ಶುಭದಿವಸ ಅದು. ಆದರೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬ (birthday)ವನ್ನು ಆಚರಿಸುವಾಗ ಇಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೇಕ್ ದೋಸೆಯ ಮೇಲೆ ತನಗೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಮೇಣದಬತ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಂಟಿಸುವುದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಉಫ್! ಎಂದು ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಊದಿ ಆರಿಸುವುದು, ಆ ಕೇಕ್ ದೋಸೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟು ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರಿಗೆ ಹಂಚುವುದು ಎಂಬ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿ(!) ಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಭದ್ರಪುರುಷರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಪ್ರೇತಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ದೀಪನಿರ್ವಾಪಣವನ್ನು (ನಿರ್ವಾಪಣ = ಆರಿಸುವುದು. ಪೂಜಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೀಪವನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹತ್ತಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಪೂಜಾಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಆ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿಲ್ಲ.) ಜೀವಂತವ್ಯಕ್ತಿಯ

ವರ್ಧಂತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವುದು ಎಂತಹ ಅಶುಭ! ಅಮರಜ್ಯೋತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿರುವ ದೀಪದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ 'ಆರಿಸುವುದು' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಳಸುವುದಕ್ಕೂ ಬಯಸದೆ 'ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡುವುದು' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಅಮಂಗಳವು ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ!

ಮೇಲೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಈ ದುರ್ದಿನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮುಸುಕಿರುವ ಅವಿವೇಕದ ಮೋಡ. ಆ ವಿಷಯದ ಬಗೆಗೆ ನಮಗಿರುವ ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅಂಧವಿಶ್ವಾಸ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳೆಂದರೆ ಏನು? ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವೇನು? ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು ಹೇಗೆ? ಪ್ರಯೋಜನಗಳೇನು? ಕಾಲವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೇಗೆ? ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ವಿಚಾರಮಾರುತವನ್ನು ನಾವು ಅಜ್ಞಾನದ ಮೋಡವನ್ನು ಚದುರಿಸಿ ಸುದಿನದ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಕಾಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪರಮಾವಶ್ಯಕವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ಹೇಗಾದರೂ ಸರಿಯೆಂದು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಬೇರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲ ಅವದ್ಯವೆಂದು ವಾದಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ದುರಾಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನಾವು ಎಡೆಗೊಡಬಾರದು. ವಿಷಯವನ್ನು ಅಂತಹ ಬಣ್ಣದ ಕನ್ನಡಕದಿಂದ ನೋಡದೆ, "ವಿಷಯ, ಪ್ರಯೋಗ, ಅನುಭವ-ಇಷ್ಟೇಪ್ಪಾ ನನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರ" ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದ ಪ್ರಯೋಗವಿಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಧೀರಗುರುವಿನ ಸರಣಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಭಾರತೀಯರ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ಅಧಿಕರಿಸಿ ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಈ ವಿಚಾರದರ್ಪಣವು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯದ ಪುನರ್ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಯಥೋಚಿತವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದೆಂದು ನಮ್ಮ ಆಶಂಸೆ.

'ಆರ್ಯಭಾರತಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ದಯಪಾಲಿಸಿರುವ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಉಂಟು, ಅವು ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ಭಗವಂತನ ಕಾಲರೂಪವಾದ ಶರೀರದ ವಿಷಯಕವಾದ ವಿವೇಕದಿಂದ ಕೂಡಿವೆ; ಅರಿತು ಆಚರಿಸುವವರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರಮಾಣ ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡಲಾಗುವುದು'-ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಹಾಕುತ್ತಾ, ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ತಂದಿರುವ ಹಬ್ಬ, ಹರಿದಿನ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಏನರ್ಥ? ಅವುಗಳ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳು ಯಾವುವು? ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ನಮ್ಮ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವೆಂದು ನಿರೂಪಣೆಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಇರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳೇನು? ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವೇನು? ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯೇನು? ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರ ಅಪ್ರಕೃತ, ಪ್ರಕೃತವಾದರೂ ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ನಿರ್ವಚನದ ಗಾರುಡಿಗೆ (semantic jugglery), ಒಂದು ಮೋಹಕವಾದ ತಂತ್ರವಷ್ಟೇ-ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಆ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ವಿಕಸಿತವಾಗುವ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತಿನಾಗರಿಕತೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಒಂದು

ಕ್ರಮವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾಗುರುಗಳು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುವಂತೆ, "ಪದಪರಿಚಯವು ಪದಾರ್ಥಪರಿಚಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದುತ್ತದೆ." ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸ ಡಾ|| ಅರ್ನೆಸ್ಟ್ ಕ್ಲೆಯಿನ್ ಅವರೂ ''To know the origin of words is to know the cultural history of mankind.'' ''In tracing the words of their origin, we are tracing simultaneously civilization and culture to their roots." ಎಂದು ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಂದಿರುವ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕಾಲ, ಕರ್ಮ, ಪದಾರ್ಥ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಬಳಸಿರುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥಸಹಿತ ವಿಚಾರಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಬೇರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಭಾವವನ್ನು ಹರಿಸಿರುವ, ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಳಸಿರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಗಮನಿಸುವುದು ಆವಶ್ಯಕ. ಅದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ತೋಲನೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಅದನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳು Feast, Festival, Festivity ಎಂಬಿವು. ಇವುಗಳ ಅರ್ಥಗಳು ವಿರಾಮ ದಿವಸ, ಸಂತೋಷದ ಉತ್ಸವ, ಪುಷ್ಕಳವಾದ ಭೋಜನ, ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರ ಸಂತರ್ಪಣೆ, ಭೋಜನಕೂಟ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬಾ ಉಲ್ಲಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಷಯ, ಯಾವುದಾದರೂ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಅಥವಾ ಮಹಾಪುರುಷನನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಮತೀಯ ಉತ್ಸವ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. (ವೆಬ್‌ಸ್ಟರ್ p 562)

ಫ್ರೆಂಚ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಪರ್ಯಾಯಗಳು-ಹಳೆಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ Feste, ಹೊಸ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ Fete ಎಂಬಿವು. ಸ್ಪಾನಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ Fiesta ಎಂದೂ, ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ Fest ಎಂದೂ, ರಷ್ಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ festival, prazdnik, ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ prazdnik ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲವೂ Festivus ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಪದದ ರೂಪಾಂತರಗಳು.

ಸಂತೋಷವನ್ನಾಚರಿಸುವ ಸಮಾರಂಭ, ಭೋಜನನೃತ್ತಗಾನಾದಿರೂಪವಾದ ಸಂತೋಷಕೂಟ ಮತ್ತು ಮತೀಯ ಉತ್ಸವ ಎಂದು ಇವುಗಳ ಅರ್ಥ.

ಅರಾಬಿಕ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹೇಳುವ ಪದ 'ಈದ್'. ಇದು ಶುಭದಿವಸ, ರಜಾದಿನ, ಹರ್ಷದ ದಿನ, ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಹಬ್ಬ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮತೀಯವಾದ ಉಪವಾಸಕ್ಕೆ ಈ ಭಾಷೆಯ ಪದ "ರೋಜಾ". ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮುಂತಾದ ಐರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವಕ್ಕೆ Fast, Faste, Fasten, Fastan, Foestan ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳ ಅರ್ಥ ದೃಢವಾದ ಉಪವಾಸ.

ಚೀನೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹೇಳುವ Chieh ಮತ್ತು Yen hui ಎಂಬ ಪದಗಳಿಗೂ ಸಂತೋಷ, ಸಮಾರಂಭ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ದಿನ ಎಂದರ್ಥ.

ಇನ್ನು ಸನಾತನ ಆರ್ಯ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವ ಭಾಷೆಗಳು ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಿಗೆ ಹೇಳುವ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ. ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಧಾನ ವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಭಾಷಾಸಂತಾನಗಳಿಗೆ ಧಾತ್ರಿಯಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

1) **ಉತ್ಸವಃ** ಇದಕ್ಕೆ ಹರ್ಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು **(ಉತ್ಸೂತೇ ಹರ್ಷಂ)**, ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಪ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುವುದು **(ಉತ್ಸವತಿ ಪ್ರೇರಯತಿ ಶ್ರೇಯಸೇ ಪ್ರೇಯಸೇ ವಾ)**, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಯಜ್ಞ **(ಉನ್ನಾಯಕಃ ಯಜ್ಞಃ)**-ಎಂದು ನಿರ್ವಚನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಬ್ಬವು ತುಷ್ಟಿ ಪುಷ್ಟಿ ನವೀನತೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಆರಾಧನೆಯ ರೂಪದ ಸಮಾರಂಭ-ಎಂಬ ಭಾವವು ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ. ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿ ಮುಂತಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ 'ಉತ್ಸವ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: ನೇತ್ರೋತ್ಸವ, ಶ್ರವಣೋತ್ಸವ.

2) **ಮಹಃ** ದೇವತೆಗಳು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ಸಮಯ ಸಮಾರಂಭ **(ಮಹ್ಯನ್ತೇ ದೇವಾಃ ಅತ್ರ)**, ಉಪಾಸಕನು ಪೂಜ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಮಯ ಸಮಾರಂಭ **(ಮಹ್ಯತೇ ಪೂಜ್ಯತೇ ತೇಜೋ ವಾ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಅನೇನ)** ಎಂದು ಇದರ ನಿರುಕ್ತಿಗಳು, ಗುರುದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಫಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯತೆ ಅಗ್ಗಳಿಕೆ ತೇಜಸ್ಸು ಇವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಹಬ್ಬ ಎಂಬ ಆಶಯ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

3) **ಉದ್ಧವಃ** ಅಂದರೆ ದುಃಖವನ್ನೂ ಮೋಹವನ್ನೂ ಒದರಿಹಾಕುವ ಸಮಯ ಸಮಾರಂಭ. **(ಉದ್ಧುನೋತಿ ದುಃಖಂ ಮೋಹಂ ಚ)**

4) **ಕ್ಷಣಃ** (ಕ್ಷಣಂ ಕಾಲವಿಶೇಷೇ ಸ್ಯಾತ್ ಪರ್ವಣ್ಯವಸರೇ ಮಹೇ" (ಹೈಮಕೋಶ)) ಅಂದರೆ ಶೋಕಮೋಹಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುವ ಸಮಯ ಸಮಾರಂಭ **(ಕ್ಷಿಣೋತಿ ಶೋಕಂ ಮೋಹಂ ಚ)**. ಶೋಕಮೋಹಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮಸುಖವನ್ನೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅವಿರುದ್ಧವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಸುಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಬಹುದಾದ ಸಮಯ ಸಮಾರಂಭವು ಹಬ್ಬ. **"ತರತಿ ಶೋಕಮಾತ್ಮವಿತ್"** (ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯು ಶೋಕ-ಮೋಹಗಳನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾನೆ). **"ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧೋ ಭೂತೇಷು ಕಾಮೋऽಸ್ಮಿ ಭರತರ್ಷಭ"** (ಓ ಭಾರತಶ್ರೇಷ್ಠನೇ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ ಕಾಮವು ನಾನೇ ಅಂದರೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಭಿಮತವಾದ ಸುಖವೇ, ಎಂದು ತಿಳಿ) ಎಂಬ ಉಪನಿಷತ್ತು, ಗೀತಾ ವಚನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು.

5) **ಜಯನ್ತೀ** ಮಹಾಪುರುಷರ ಅಥವಾ ಭಗವದವತಾರಗಳ ಜನ್ಮದಿನವನ್ನು ಹೇಳಲು ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಜಯವನ್ನೂ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು ಜಯನ್ತೀ. **(ಜಯಂ ಪುಣ್ಯಂ ಚ ತನುತೇ ಜಯನ್ತೀಂ ತೇನ ತಾಂ ವಿದುಃ)**

ಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನೆಯ ಮಹಾಸಮರದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಜಯಮಾಲೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಲು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪುಣ್ಯಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ ದಿವ್ಯವೂ ಭವ್ಯವೂ ಆದ ಸಮಯಸಮಾರಂಭ ಇದು. ಈ ಹಬ್ಬದ ಸರಿಯಾದ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಮಹಾಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಮೇಲಿನ ನಿರ್ವಚನ. ಆಚಾರ್ಯರ ಶ್ರೀಜಯಂತಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ, "ಆಚಾರ್ಯರು ಅನುಭವಿಸಿದ ಜ್ಞಾನ, ಆನಂದ, ಅಮೃತತ್ವ, ಸ್ವಾರಾಜ್ಯಗಳ ಅನುಭವ ಯಾವಾಗ ಉಂಟಾದರೂ ಆ ಕಾಲವೆಲ್ಲಾ ಜಯನ್ತಿಯೇ. ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಜಯನ್ತಿಯ ವೈಜಯನ್ತಿಯು ಸದಾ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನನ್ನು ಅದರ ಭಾವಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಒಯ್ಯುವ ವಿಶೇಷಧರ್ಮವುಳ್ಳ ತಿಥಿ, ನಕ್ಷತ್ರ ಮುಂತಾದ ಸಮಯಕ್ಕೂ ಜಯನ್ತೀ ಎನ್ನಬಹುದು" ಎಂದು ಮಹಾಗುರುಗಳು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪಾರಿಭಾಷಿಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ಜನ್ಮದಿನಕ್ಕೂ (ವಿಶೇಷವಾಗಿ) ಜಯನ್ತೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. *ರೋಹಿಣೀಸಹಿತಾ ಶ್ರಾವಣಮಾಸಸ್ಯ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮೀ ಜಯನ್ತೀ" (ಅಪ್ಪಯ್ಯ ದೀಕ್ಷಿತರ ಯಾದವಾಭ್ಯುದಯವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಶ್ಲೋ 1) ರೋಹಿಣೀ ನಕ್ಷತ್ರ ಕೂಡಿದ ಶ್ರಾವಣಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿಗೆ ಜಯನ್ತೀ-ಎಂದು ಸಂಜ್ಞೆ.

6) ಜನ್ಮಮಹಃ 7) ಜನ್ಮೋತ್ಸವಃ-ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಬ್ಬ ಎಂದು ಇವುಗಳ ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

8) **ಪರ್ವ**: ಕಾಲಗಳ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನ ಎಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ. ಕಾಪಾಡುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪರ್ವ ಎಂದು ಹೆಸರು (ಪಿಪರ್ತಿ–ಇತಿ ಪರ್ವ. ಪೂ ಪಾಲನಪೂರಣಯೋಃ) ಅಷ್ಟಮೀ, ಚತುರ್ದಶೀ, ಪೂರ್ಣಿಮೆ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಸಂಕ್ರಮಣ ಇವು ಪಂಚಪರ್ವಗಳು. ಇದಲ್ಲದೆ ಗ್ರಹಣಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರ್ವ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅಥವಾ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಥಮಾತಿಥಿಗಳ ಸಂಧಿಕಾಲವನ್ನೂ ಪರ್ವ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಪರ್ವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅರ್ಥ ಗಿಣ್ಣು, ಗ್ರಂಥಿ, ಗಿಡಮರ ಬಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಬೆರಳುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಭಾಗ. ಲಕ್ಷಣೆಯ ಅರ್ಥದಿಂದ ಕಾಲದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನ, ಮೆಟ್ಟಲು, ಹಂತ, ಗ್ರಂಥಭಾಗ ಮುಂತಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಅದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ("ಇಕ್ಷೋರಗ್ರಾತ್ಕ್ರಮಶಃ ಯಥಾಪರ್ವಣಿ ಪರ್ವಣಿ ರಸವಿಶೇಷಃ (ಸುಭಾಷಿತ) ಭಾರತೇ ಚೇಕ್ಷುದಂಡೇ ಚ ಪ್ರತಿಪರ್ವರಸೋದಯಃ' (ಭಾ. ಪ್ರಶಂಸಾ) 'ಸೋಪಾನಪರ್ವಾಣಿ ವಿಮುಂಚದಂಭಃ (ರಘು 16–**46**) 'ಪರ್ವ ಕ್ಲೀಬಂ ಮಹೇ ಗ್ರಂಥೌ ಪ್ರಸ್ತಾವೇ ಲಕ್ಷಣಾನ್ತರೇ. ದರ್ಶಪ್ರತಿಪದೋಃ ಸಂಧೌ ವಿಷುವತ್ಪ್ರಭೃತಿಷ್ವಪಿ ।) ಗಿಡಮರಬಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಣ್ಣು ಹೇಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವಾಗಿ ಪರಮೋಪಕಾರವಾಗಿವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವಾಗಿ ಪರಮೋಪಕಾರಮಾಡುವ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನವು ಹಬ್ಬ. ಇನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹೇಳುವ ವಿಚಾರ:-

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಹಬ್ಬ ಎಂಬ ಪದವು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪರ್ವ ಎಂಬುದರ ರೂಪಾಂತರವೇ ಆಗಿದೆ. ಪರ್ವ ಎಂಬುದು ಪರ್ಬ ಎಂದಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಹಬ್ಬ ಎಂಬ ರೂಪ ತಾಳಿದೆ. ಅರ್ಥವನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದೆ.

ಆಂಧ್ರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ "ಪಂಡುಗ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ "ಪಂಡಿಕೈ" ಎಂದೂ ಮಲೆಯಾಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಪಂಟಿಕ' ಎಂದೂ ಅದರ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಪಂಡು ಎಂದರೆ

ಫಲಿಸು ಎಂದರ್ಥ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯವು ಫಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ಸಮಯ; ಪಂಡಂ-ಎಂದರೆ ಪದಾರ್ಥ ಎಂದರ್ಥ. ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯ; ಪಣ್ಣಿಕ-ಎಂದರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು ಎಂದರ್ಥ, ಪಂತಿ-ಎಂದರೆ ಸಾಲು, ಪಂಕ್ತಿ. ಬಂಧುಮಿತ್ರರು ಒಂದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಭೋಜನ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ದಿವಸ-ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪದಗಳಿಗೆ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೂ ಅದು ಸಂತೋಷದ ದಿವಸ, ಕರ್ಮಸಾಫಲ್ಯದ ದಿವಸ, ರೋಚಕವೂ ಪಾಪಮೋಚಕವೂ ಆದ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಿವಸ "ಅಂದು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಪಂಡಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅಂದರೆ *ಪರಮಾತ್ಮ (ಪಂಡಾ-ಆತ್ಮ ವಿಷಯಾ ಬುದ್ಧಿಃ (ಗೀತಾ ಶಾಂಕರಭಾಷ್ಯ -೫-೧೮) ಪಂಡಿತಃ-ಆತ್ಮಯಾಥಾತ್ಮ್ಯವಿದಃ (ಗೀತಾ ರಾಮಾನುಜಭಾಷ್ಯ-೧೧) 'ಪಾಂಡಿತ್ಯಮಾಗಮಜ್ಞಾನಂ (ಗೀತಾ ಮಧ್ವಭಾಷ್ಯ 5-18)) ವಿಷಯವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು, ಹಾಗಿದ್ದರೆ 'ಪಂಡಿಕೈ' ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ', ಎಂದು ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾಗುರುಗಳು ಒಂದು ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದ ಸಂದೇಶವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಆ ದಿವಸದಲ್ಲಿ 'ಹಬ್ಬದ ಅಡಿಗೆ'-ಎಂದು ಪರ್‌ಪ್ (ತೊವ್ವೆ) ಪಾಯಸ, ಪಾನಕ, ಪಣ್ಯಾರ ಎಂದು ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಹೊಟ್ಟೆಯ ತುಂಬಿಕೆ, ನಾಲಿಗೆಯ ಚಾಪಲ್ಯ ಇಷ್ಟೇ ಧ್ಯೇಯ ಹೊಂದಿರಬಾರದು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪಂಡಬುದ್ಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರಬೇಕು, ಪುರುಷಾರ್ಥ ಫಲಪ್ರದವಾಗಿರಬೇಕು.

ಮಲೆಯಾಳ ಭಾಷೆಯ ಉಲ್ಸವಂ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಉತ್ಸವ ಶಬ್ದದ ವಿಕೃತ ರೂಪವೇ ಆಗಿದೆ. ವಿಶೇಷಂ-ಎಂಬ ಪದವೂ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು; ವಿಶೇಷವಾದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದಸಮಯ, ದ್ರವ್ಯವಿಶೇಷ, ಫಲವಿಶೇಷಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಮಯ-ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ತಮಿಳಿನ ವಿಳಾ, ವಿಳವು ಎಂಬ ಪದಗಳೂ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸಮಾರಂಭ- ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಭಾಷೆಯ ತಿರುನಾಳ್ ಎಂಬ ಪದವು ಆ ದಿವಸವು ಪವಿತ್ರವಾದುದು, ಮಾಂಗಲ್ಯವಾದುದು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದ "ವರ್ಷದ ಹೆಚ್ಚು" "ವರ್ಷವರ್ಧಂತಿ" ಎಂಬ ಪದಗಳೂ ವೃದ್ಧಿಸೂಚಕಗಳಾಗಿವೆ, ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುವ ದಿನ, ಆತ್ಮವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಹೊಸಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವ ದಿನ ಎಂಬ ಮಾಂಗಲ್ಯವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದಗಳು ಅವು.

ಒಳ್ಳೆಯ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ 'ತ್ಯೋಹಾರ್' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬ ಎಂದರ್ಥ, ಇದು ತಿಥಿ + ವಾರ ಎಂಬ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳ ಸೇರುವೆಯಿಂದಾಗಿದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ತಿಥಿವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಇಷ್ಟಬಂದ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಬಿಡುವು ದೊರೆತ ದಿನದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಆಚರಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ ಅದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಈ ಪದವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ಭಾಷೆಯ "ವರ್ಷಗಾಂಠ್" ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದಹಬ್ಬ ಎಂದರ್ಥ, ಅದು ವರ್ಷಗ್ರಂಥಿ ಎಂಬ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದದ ರೂಪಾಂತರ. ಗ್ರಂಥಿ ಎಂದರೆ ಗಂಟು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವ ಪರ್ವ ಶಬ್ದದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ಇದು ಬಂದಿದೆ.

ಇನ್ನು ಕೊನೆಯದಾಗಿ 'ಹರಿದಿನಂ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಅರ್ಥವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನ ದಿವಸ, ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ದಿವಸ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಹರಿವಾಸರಃ-ಎಂಬುದು ಇದರ ಪರ್ಯಾಯಪದ (**ಶ್ರೀ ಹರೇರ್ದಿನಂ, ಹರಿದಿನಂ ಹರಿಪ್ರಿಯಂ ವಾಸರಂ ಹರಿವಾಸರಂ ಇತಿ ವಿವೃತಿಃ**)

ಕೆಲವು ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಯ ನಂತರ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಮೋದ ಪ್ರಮೋದಗಳಿಗೂ ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಆದರೆ ಹರಿದಿನ (ವಾಸರ) ಎಂಬುದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆರಾಧನೆಗೇ ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸಬೇಕಾದ ದಿವಸ. ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವೂ ಮಂಗಲವೂ ಆಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ದಿವಸ.

ಪಾರಿಭಾಷಿಕವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಏಕಾದಶೀ ಮತ್ತು ದ್ವಾದಶೀ ತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಈ ಪದಗಳು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. **"ಏಕಾದಶೀ ದ್ವಾದಶೀ ಚ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಶ್ರೀಚಕ್ರಪಾಣಿನಃ" "ಉಭಯೋರ್ದೇವತಾ ಹರಿಃ"** (ಏಕಾದಶೀ ದ್ವಾದಶೀ-ಇವೆರಡು ತಿಥಿಗಳಿಗೂ ನಾರಾಯಣನು ದೇವತೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವು ಹರಿದಿನಗಳು.

ಏಕಾದಶೀತಿಥಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ "ಹರಿದಿನ" ಎಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಉಂಟು.

"ತಸ್ಮಿನ್ನಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿದಾದ್ಯೇ ಹರಿದಿನ ತುಳಸೀ ದ್ವಾದಶೀಭಿಃ ಪ್ರಸಾದ್ಯೇ" (ಹರಿದಿನ ತಿಲಕಂ. I)

"ಹರಿವಾಸರ" ಎಂಬುದನ್ನು ದ್ವಾದಶಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಪಾದಕ್ಕೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ **"ದ್ವಾದಶ್ಯಾಃ ಪ್ರಥಮಃ ಪಾದಃ ಹರಿವಾಸರಸಂಜ್ಞಕಃ"**

ಶಿವರಾತ್ರಿಯೂ ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆಯೊಂದಕ್ಕೇ ಮೀಸಲಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೇ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂದು ಶಿವನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ರಾತ್ರಿ ಪೂಜೆಯೂ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅದಕ್ಕೆ ಶಿವರಾತ್ರಿ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸಂಜ್ಞೆಯಿದೆ. ಏಕಾದಶೀ ಮತ್ತು ಶಿವರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು "ಉಪವಾಸದ ಹಬ್ಬ" ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿದಿದ್ದರೂ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಆನಂದದ ಔತಣವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕಾದ ದಿನಗಳವು.

ಮರಾಠಿ, ಬಂಗಾಳಿ, ಗುಜರಾತಿ, ಸಿಂಧಿ ಮುಂತಾದ ಇತರ ಭಾರತೀಯಭಾಷೆಗಳೂ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಗಳನ್ನೋ ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಪದದ ರೂಪಗಳನ್ನೋ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಮಿಲಿಟರಿ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಿ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ ಭಾರೀ ಔತಣವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದುಂಟು. ಆಗ ನಡೆಯುವ ಕೆಲಸ ನಾನಾ ಆಹಾರ ಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ತಿನ್ನುವುದು, ಕುಡಿಯುವುದು, ಕೂಗುವುದು, ಹಾಡುವುದು, ಕೊಂಚ ಭಾಷಣ, ಕೊನೆಗೆ ಕಸರತ್ ಮಾಡುವುದು ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಈ ಭವ್ಯಸಮಾರಂಭವನ್ನು feast ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು 'ತ್ಯೋಹಾರ್' ಎಂದು ಕರೆಯದೆ, "ಬಡಾಖಾನಾ" (ದೊಡ್ಡ ಊಟ) ಎಂದು

ಅನ್ವರ್ಥವಾದ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಸೇನಾವಿಭಾಗದವರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಭೂರಿಭೂರಿ ಬಧಾಇಯಾಂ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.!

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹೇಳುವ ಹಲವು ಪದಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ನಿರ್ವಚನಗಳನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತವೆ.

1) ಹಬ್ಬಗಳು ಸಂತೋಷದ ಸಮಾರಂಭಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು-ಎರಡೂ ಒಪ್ಪುತ್ತವೆ.

2) ಭಗವಂತನನ್ನು ಅಥವಾ ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಗೌರವಿಸುವ ಹಬ್ಬಗಳೂ ಕೆಲವು ಇವೆಯೆಂದು ಎರಡೂ ವರ್ಗಗಳೂ ಒಪ್ಪುತ್ತವೆ.

3) ವ್ರತೀಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ಉಪವಾಸದಿನಗಳುಂಟೆಂದೂ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳೂ ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತವೆ.

4) ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಪರ್ಯಾಯಪದಗಳು ಭಾರತೀಯಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಉಳಿದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಪತ್ತು ಕಡಿಮೆ.

5) ಇತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬ ಮತ್ತು ಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಬ್ದಗಳಿಲ್ಲ.

6) ಭಾರತೀಯರ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಭೋಗ ಎರಡೂ ಸೇರಿವೆ. ಕೇವಲ ಯೋಗಕ್ಕೇ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಉಪವಾಸ ದಿನಗಳನ್ನೂ ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಹಬ್ಬ (ಉಪವಾಸದ ಹಬ್ಬ)ವೆಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತದೆ. ಯೋಗ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಆತ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಪರಮಾರ್ಥವಾದ ಆನಂದ, ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಆನಂದ ಎಂದು ಮಾನ್ಯತೆಯಿಂದ ಅದು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮುಂತಾದ ಅನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ (fasting) ಮತ್ತು ಹಬ್ಬ (feasting) ಇವೆರಡೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದುಗೂಡಿರಲು ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ.

7) ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಅವುಗಳ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಾಪಪರಿಹಾರ, ಪುಣ್ಯಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಬಗೆಗೆ ಇತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಷೆಗಳು ಹೇಳಿರುವ ಯಾವ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಅಂಶ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

8) ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಆಯಾ ನಿಯಮಿತ ದಿನ, ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪರ್ವ (ಹಬ್ಬ), ತ್ಯೋಹಾರ್ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವ ಕಾಲ, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಗಳ ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ. ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪದಗಳೂ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರ್ವ (ಹಬ್ಬ) ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗಿಡಮರ ಬಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ 'ಗಿಣ್ಣು' ಎಂಬ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕಾಲದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ಕಬ್ಬಿನ ಅಥವಾ ಬಿದಿರಿನ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಣ್ಣುಗಳು ನಿಯತವಾದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಿಯತವಾದ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಬ್ಬಗಳೂ ಕಾಲಶರೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ನಿಯತವಾದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಿಯತವಾದ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮೇನ ಬರುತ್ತವೆ. ಗಿಡದಲ್ಲಿರುವ ಚೈತನ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆ ಪೋಷಣೆ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಲೆ, ಶಾಖೆ, ಬಿಳಲು ಪುಷ್ಪ ಇವೆಲ್ಲಾ ಗಿಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಾಶ್ರಿತನಾಗಿರುವ ಜೀವದ, ರಕ್ಷಣೆ, ಪೋಷಣೆ, ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳೂ ಈ ಪರ್ವಸ್ಥಾನಗಳಿಂದಲೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಗಿಣ್ಣುಗಳು ಸಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಮಾತೆಯ ಶಕ್ತಿಸಂಗ್ರಹಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಹಬ್ಬಗಳೆಂಬ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನಗಳೂ ಜೀವದ ನವನವೋನ್ಮೇಷಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿವೆ.

ಇದು ಪರ್ವಕಾಲಗಳ ಮಹತ್ವ. ಆಗ ಆಚರಿಸಿದ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಫಲಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಹಾಗಾದರೆ ಅಂತಹ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಾರದೇ? ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವು ಅಲ್ಪವೀರ್ಯಗಳಾಗುತ್ತವೆಯೇ? ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣೆಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಕಾಲವಿಶೇಷ ಬರುವವರೆಗೂ ಕಾಯಬೇಕೇ? ಹಾಗೆ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಆಸಾಮಿಯೇ ಕಾಲವಶನಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಮಾಡುವುದೇನು? ಕಾಲವೆಂದರೆ ಏನು? ಅದಕ್ಕೆ ಆಕಾರವುಂಟೇ? ಅವಯವಗಳುಂಟೇ? ಅದಕ್ಕೂ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಏಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಉತ್ತರ ದೊರಕಿಸುವ ಕಾಲಕರ್ಮಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು. ಈಗ ಇರುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನಸ್ಸು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮುಂದಿನ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆಯೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. "ಶ್ರೇಯಾಂಸಿ ಬಹುವಿಘ್ನಾನಿ" ಎಂಬಂತೆ ನಾನಾವಿಘ್ನಗಳಿಂದ ಆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯುಂಟಾಗಬಹುದು. ಕಾಲವು ತಳ್ಳಿದಷ್ಟೂ ವಿಘ್ನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, 'ಮುಂದೆ ಇಂತಹ ಪರ್ವದಿನದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವೆನು' ಎಂದು ಕಾಲವನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪುರುಷನೇ ಕಾಲವಶನಾಗಿ ಬಿಡಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ-ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ **"ಗೃಹೀತ ಇವ ಕೇಶೇಷು ಮೃತ್ಯುನಾ ಧರ್ಮಮಾಚರೇತ್"** (ಮೃತ್ಯುವು ತಲೆಯ ಕೂದಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದೆಯೋ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಶೀಘ್ರಾತಿಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು) ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದೆ.

ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನಕೀರ್ತನೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಸಮಯನಿಯಮವೂ ಇಲ್ಲ. **"ನಾಶೌಚಂ ಕೀರ್ತನೇ ತಸ್ಯ"** (ಅವನ ಕೀರ್ತನೆಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೈಲಿಗೆಯೇ ಇಲ್ಲ.) **ಯತ್ರೈಕಾಗ್ರತಾ ತತ್ರಾವಿಶೇಷಾತ್** (ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ 4-4-11) (ಭಗವಂತನ ಉಪಾಸನೆಗೆ ದಿಕ್ಕು ದೇಶ ಕಾಲ ಮುಂತಾದ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೌಕರ್ಯದಿಂದ ಏಕಾಗ್ರತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಪಾಸನೆಮಾಡುವುದು) ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ 'ಪರ್ವಕಾಲವು ಬರಲಿ. ಆಗ

ಧ್ಯಾನ-ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡೋಣ, ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಆಗ ಮಾಡೋಣ ಎಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಂದೂಡುವುದು ಮೂರ್ಖತನವಲ್ಲವೇ? ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇಪ ಬರುವುದು ಸಹಜ.

ಆದರೆ ಇದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಆಳವಾದ ಆಕ್ಷೇಪವಲ್ಲ. ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಫಲವುಂಟೆಂಬ ವಿವೇಕದ ಮಾತನ್ನು ಹಿಂದೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದೆಯೇ ಹೊರತು, ಬೇರೆ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು. ಪರ್ವಕಾಲ ಬರುವವರೆಗೂ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಮಾಡಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಆದೇಶ ನೀಡಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಲವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮವೇ. ಆದರೆ ಈ ಒಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ಇಂದೇ ಮಾಡಲೂ ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯ. ಇನ್ನು ಎಂಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಅಷ್ಟಮಿಯ ಪರ್ವದಲ್ಲೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ'-ಎಂಬ ಧೈರ್ಯ ಇರುವವರು ಅದನ್ನು ಇಂದಿನ ಬದಲು ಇಂದಿಗೆ ಹತ್ತಿರದ ಅಷ್ಟಮಿಯ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಂತರವೇನು? ಅಷ್ಟೂ ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಸೌಕರ್ಯ ಇಲ್ಲದವರು ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಆ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬಹುದು. ಇನ್ನು ಎಂಟುದಿವಸಗಳವರೆಗೂ ಬೇರೆ ಯಾವ ಅಸೌಕರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಮೃತ್ಯುವು ಕಬಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ-ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಭರವಸೆಯೇನು? ಎಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆ ಭರವಸೆ ಕೊಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಂಟುದಿನಗಳು ಕಾಯದೆ ಒಡನೆಯೇ ಆ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಡುವೆನು' ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅವನನ್ನು ಮೃತ್ಯುವು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡರೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು? ಎಂದೂ ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮನೋಧರ್ಮವಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಾಣವು ಹೋದುದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಆ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಯೋಗವು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ'-ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಂಟುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಕಾಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಕಲ್ಪ ಈಡೇರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಪ್ರಾಣಹೋದವನಿಗೂ ಆ ನಿಯಮವು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನಕೀರ್ತನಗಳ ವಿಷಯ.

"ನಿಮೇಷಾರ್ಧಂ ನ ತಿಷ್ಠನ್ತಿ ವೃತ್ತಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಮಯೀಂ ವಿನಾ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾ ನಾರದಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಸನಕಾದ್ಯಾಶ್ಶುಕಾದಯಃ"

(ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮುಂತಾದವರೂ ನಾರದರೇ ಮುಂತಾದವರೂ ಸನಕರೇ ಮುಂತಾದವರೂ ಅರ್ಧ ನಿಮಿಷಕಾಲವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮೀವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ) ಎಂಬ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮಹಾನುಭಾವರಿಗೆ ಧ್ಯಾನಸಂಕೀರ್ತನೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಪರ್ವಕಾಲದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿ ಇಲ್ಲದವರು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವವರು ಪರ್ವಕಾಲದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಏಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು? ಬೇರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೌಲಭ್ಯದಿಂದ ಅಥವಾ ದೈವಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಮೂಡಿಬಂದರೆ ಆಗಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡಲಿ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದೂ ಪರ್ವಕಾಲವೇ. ಆದರೆ ಈಶ್ವರನಿಯಮದಂತೆ ಕಾಲಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒದಗಿಬರುವ ಕಾಲವಿಶೇಷದ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ಪರ್ವಕಾಲ' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಧ್ಯಾನ, ಸಂಕೀರ್ತನೆ, ಉಪಾಸನೆಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಮಹಿಮೆಯಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಅವರೂ ಏಕೆ ಆತ್ಮಲಾಭಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು?

"ಯಾವುದಾದರೂ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇಂದು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪರ್ವದಿನದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ-ಎರಡಕ್ಕೂ ಸೌಲಭ್ಯ, ಸೌಕರ್ಯ ಇರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. "ತನ್ನ ಕಾಲರೂಪವಾದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಗೊತ್ತಾದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಪರ್ವಗಳು, ಆ ಅನುಗ್ರಹದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು" ಎಂದು ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾಗುರುಗಳು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಾಲದ ಸ್ವರೂಪ, ರೂಪ, ಗುಣ, ಪ್ರಭಾವ, ಅವುಗಳಿಂದ ನಾವು ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಲಾಭ-ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅದ್ಭುತವಾದ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಅವರು ಆಚರಣೆಗೆ ತಂದ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಅಡಗಿದೆ. ಕಾಲದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇತರರ ಧಾರಣೆ ಹೇಗಿದೆ? ಎಂಬುದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ವಿಷಯವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನದಟ್ಟಾಗುವುದು.

ಕಾಲವೆಂದರೆ ಏನು? ಅದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇರುವ ಪದಾರ್ಥವೇ ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಭಾವನಾತ್ಮಕವೇ? ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಜನರು ವಿಚಾರಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಾಲದ ಅನುಭವ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದೆ. ಅದರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ದಿನಂಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವೂ, ಕೆಲವು ಅಕ್ಷಾಂಶರೇಖಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದೀರ್ಘಕಾಲವೂ ಇರುವ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲ, ಸಾಯಂಕಾಲ, ರಾತ್ರಿಕಾಲಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. (ಧ್ರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳು ಅನೇಕ ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಇರುತ್ತವೆ.) ಬೆಳಕು, ಕತ್ತಲೆ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರ ಮುಂತಾದುವು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ದೂರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಚಳಿ, ಮಳೆ, ಬೇಸಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಚಳಿಗಾಲ, ಮಳೆಗಾಲ, ಬೇಸಗೆ, ವಸಂತಕಾಲ ಎಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಶರೀರ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಬಾಲ್ಯಕಾಲ, ಯೌವನಕಾಲ, ಮುಪ್ಪಿನಕಾಲ ಎಂದು ವಿಭಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಂತ್ರ ಮತ್ತು ಸ್ಮೃತಿ ಸಾಧನಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸೆಕೆಂಡು, ನಿಮಿಷ, ದಿನ, ಮಾಸ, ಸಂವತ್ಸರ, ಶತಮಾನ ಮುಂತಾದ ಕಾಲಮಾನಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಆ ಕಾಲಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯಜನರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಏನು? ಎಂದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುವುದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಳಿ ಸೆಕೆ ಮುಂತಾದ ವೈಪರೀತ್ಯ ಉಂಟಾದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆಚ್ಚಗಿರುವ ಬಟ್ಟೆ ಕೃತಕವಾದ ತಂಗಾಳಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಈ ಕಾಲಭೇದದ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಅವರು ಪಡೆಯುವ ಉಪಯೋಗಗಳೇನು? ಎಂದರೆ ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಯಾದ ಮತ್ತು ಖಾರವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಭುಂಜಿಸುವುದು, ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ತಂಪಾದ ಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದು, ತಂಪು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸಮಾಡುವುದು, ಗೊತ್ತಾದ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಳ ಸಾರಿಗೆ

ಪಡೆಯುವುದು-ಇತ್ಯಾದಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸುಖಭೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳು. ಕಾಲದ ಫಲವಾಗಿ ಯಾವನಾದರೂ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವನು ಮರಣಹೊಂದಿದರೆ ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ! ಕಾಲದ ಕೋರೆದಾಡೆಗೆ ಸಿಲುಕಿದ! ಎಂದು ಅನುಕಂಪದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಕಣ್ಣೀರುಹರಿಸಿ, ತಾವೂ ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಆ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು ["ಅಹನ್ಯಹನಿ ಭೂತಾನಿ ಪ್ರವಿಶನ್ತಿ ಯಮಾಲಯಂ । ಶೇಷಾಃ ಸ್ಥಾವರಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಕಿಮಾಶ್ಚರ್ಯಮತಃ ಪರಂ"? (ಮ.ಭಾರತ. ಯಕ್ಷಪ್ರಶ್ನೆ.)] ಹಿಂದಿನಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುವ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನದ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಕೂಡ ಕಾಲದ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗೆಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಏನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. "ನಮಗೆ ತುಂಬಾ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವ ಗಹನವಿಷಯವು ಕಾಲ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅವರು. "Time, more than any other subject of philosophical concern, has been a perennial source of puzzlement and perplexity. It is ironic that something with which we are so intimately acquainted should give rise to paradoxes as soon as we attempt to scrutinize it analytically.'' (The philosophy of Time. Edited by Richard M Gale. preface) ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಸತ್ತೆಯಿಲ್ಲ. ಅದು ಪದಾರ್ಥದ ಒಂದು ಗುಣದ ಗುಣ, ಎಂಬುದು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್, ಜೆನೋ, ಆಗಸ್ಟೈನ್ ಮುಂತಾದ ದಾರ್ಶನಿಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ''It has being only as an attribute of an attribute of substance.'' ''Time proves itself unreal, under the weight of analysis.''

ಭೌತವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯೂಟನ್ನನು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವುಂಟು. ಅದು ಭಾವನಾಸಾಪೇಕ್ಷವಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಐನ್‌ಸ್ಟಿನ್ನನ ಸಿದ್ಧಾಂತದಂತೆ ಅದು ಒಂದು ಸಾಪೇಕ್ಷಪದಾರ್ಥ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವಾದ ವಸ್ತುವಲ್ಲ. ಕಾಲದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂದರೆ ಬೆಳಕಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರೆ ಸಾಧ್ಯ, ಪ್ರಾಯೌಗಿಕವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಆಗತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಬೆಳಕಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಹಾರುವ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಎಪ್ಪತ್ತುವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿಸಿ, ಭೂಮಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ವಯಸ್ಸೇ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗುವಿಗೆ ಎಪ್ಪತ್ತುವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿರುತ್ತದೆ- ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೀಣರು ವಿವರಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯ ಇದು.

ಇನ್ನು ಕಾಲದ ಉಪಯೋಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಭೌತಿಕಪ್ರಯೋಜನಗಳು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸುಖಭೋಗ-ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಕಾಲದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗೂ ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನೂ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಆಧಿಭೌತಿಕಕ್ಷೇತ್ರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಗತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಿ, ಕಾಲದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ,

ಅನುಭವ ಹೇಗಿತ್ತು? ಎಂಬುದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದಾಗ, ಅವರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಅಗಾಧವಾದ ಆಳದಿಂದ ಕೂಡಿ ತುಂಬಾ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಹರಿದುಬಂದಿದೆ ಅವರ ವಿಚಾರವಾಹಿನಿ-ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕಾಲದ ಪ್ರವಾಹವು ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಂದುಮುಂದಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ. ಆ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಹೊರಮುಖವಾಗಿ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ ಕಾಲದ ಪ್ರಭಾವವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸ್ವರೂಪ, ಅದರ ಮೂಲ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅದರ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ (ಕಶ್ಚಿದ್ಧೀರಃ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮಾನಮೈಕ್ಷತ್ ವ್ಯಾವೃತ್ತಚಕ್ಷುಃ (ಕಠೋಪನಿಷತ್-ಅ, II-4)) ಈಜಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮೂಲವನ್ನು ಹೋಗಿ ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಾಧನೆ ಬೇಕು. ಅಂತಹ ಅದ್ಭುತಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಿಪಡೆದವರು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಮಹರ್ಷಿಗಳು. ತಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯ ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಯಮಮಾಡಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಸರ್ವಮೂಲವಾದ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಕಾಲದ ಮೂಲವೂ ಅದೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಕಾಲ ಕರ್ಮ ದಿಕ್ಕು ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಉಪಾಧಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ನಿಷ್ಕಲವೂ ನಿರಂಜನವೂ ನಿಸ್ತರಂಗಮಹೋದಧಿಯೂ (ಅಲೆಯಿಲ್ಲದ ಮಹಾಸಾಗರ) ಶಾಂತಿಸಮೃದ್ಧವೂ (ಶಾಂತಿಸಮೃದ್ಧಮಮೃತಂ, ಇತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಯೋಗ್ಯೋಪಾಸ್ವ-ತೈ.ಉ.) ಅಮೃತವೂ ಆದ ಪರಬ್ರಹ್ಮದ (ದಿಕ್ಕಾಲಾದ್ಯನವಚ್ಛಿನ್ನಾನಂತಚಿನ್ಮಾತ್ರಮೂರ್ತಯೇ) ಅನುಭವವನ್ನು ಅವರು ಸ್ವಯಂಪಡೆದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರೂ ಅನುಭವಿಸಬಹುದಾದ ಸಾರ್ವಭೌಮಸತ್ಯ ಅದು ಎಂದೂ ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸನಿಹದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಸಾಕಾರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಭ್ರಮಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯ ಒಂದು ಮೂರ್ತವಾದ ಆಕಾರವೂ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಆ ದೇವತಾರೂಪವನ್ನು ಅವರು ಸುದರ್ಶನಪುರುಷ, ಸುನಾಭ, ಮೂಲಕಾಲಚಕ್ರ ಎಂದು ಕರೆದು, **"ಯದಾಯತ್ತಂ ಜಗಚ್ಚಕ್ರಂ ಕಾಲಚಕ್ರಂ ಚ ಶಾಶ್ವತಂ"** (ಜಗತ್ತಿನ ಚಕ್ರವೂ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಕಾಲಚಕ್ರವೂ ಯಾವನಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿದೆಯೋ ಆ ಸುದರ್ಶನಪುರುಷ) ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. (ಷೋಡಶಾಯುಧಸ್ತುತಿ) ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಮರಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಆ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾದ ಚಲನೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಅದು ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಆಡಿಸುತ್ತಿರುವ ವೈಭವವನ್ನು ಅದರ ಅವತಾರದ ಹಂತಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಪರಿಚಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅವರು ಜಗತ್ತಿಗೂ ಬೋಧಿಸಿದರು.

ಅವರ ಅನುಭವದಂತೆ ಕಾಲವೆಂಬುದು ಪರಮೇಶ್ವರನ ತೇಜಸ್ಸು ಅಥವಾ ಶಕ್ತಿ. **"ಕಾಲಾತ್ಮೇತಿ ಸಮಾಖ್ಯಾತಂ ತೇಜೋ ಮಾಹೇಶ್ವರಂ ಪರಂ" "ತಸ್ಯಾಂಶಾಂಶಮಯೀ ಶಕ್ತಿಃ ಕಾಲಾತ್ಮನಿ ಮಹಾತ್ಮನಿ"** (ಶಿವಪುರಾಣ ಅ, 6, 6) ಶಕ್ತಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಮೂರ್ತವಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗಿದೃಶ್ಯವಾದ ದಿವ್ಯವಾದ ಆಕಾರವೂ ಉಂಟು. ಅದರ ಆಧಿಭೌತಿಕರೂಪವನ್ನೂ **"ಬಹುಪಾಶಧರಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕುಂಡಲೀಕವಚಾನ್ವಿತಃ । ಋತುಷಟ್ಕಮಯೋದಾರವಕ್ತ್ರಷಟ್ಕಸಮನ್ವಿತಃ"** (ಅನೇಕಪಾಶಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕವಚಕುಂಡಲಗಳಿಂದ

ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆರು ಋತುಗಳೆಂಬ ಉದಾರವಾದ ಆರುಮುಖಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ)ಎಂದು ರೂಪಕದಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಬಹುದು.

"ಕಲಯತಿ ಇತಿ ಕಾಲ;" ಕಾಲಃ ಕಲಯತಾಮಹಂ" (ಗೀತಾ ಅ. 10.)

ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅದರ ಶಬ್ದಾರ್ಥವೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ("ಕಲನಾತ್ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಸ ಕಾಲಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ"-ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ.) ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಅಳೆಯುವುದರಿಂದ ಅದು ಕಾಲ **"ಕಾಲೇನೈವ ಚ ಸೃಜ್ಯಂತೇ ಸ ಏವ ಗ್ರಸತೇ ಪುನಃ** (ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ನುಂಗಿಹಾಕುವುದು ಕಾಲ) ಮಹಾದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಕಬಳಿಸುವ ಮಹಾಭಕ್ಷಕ ಅದು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಾಕಮಾಡುವುದು, **"ಕಾಲಃ ಪಚತಿ ಭೂತಾನಿ"** ಆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಆಟ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಳೆಯುವ ಕಾಲವನ್ನೂ ಅಳೆದುಹಾಕಿರುವ 'ಮಹಾಕಾಲ" ("ಮಹಾಕಾಲೋ ಮಹಾನಟಃ") ಕಾಲಕಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿದವನು. (ಕಾಲಂ ಕಾಲಕಲಾತೀತಂ ಕಲಿತಾಶೇಷಂ ಕಲಿದೋಷಘ್ನಂ'-ಗೋವಿಂದಾಷ್ಟಕ.) ಕಾಲಚಕ್ರಕ್ಕೂ ನಿಯಾಮಕವಾದ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರಾಯುಧದ ಸ್ವಾಮಿ. **"ಕಾಲಃ ಕಾಲಕರಃ ಪ್ರಭುಃ"**(ಕೂರ್ಮ, ಪು. ಅ-15) (**'ಸ್ವಾತ್ಮಯೋನಿಜ್ಞಃ ಕಾಲಕೃದ್ಗುಣೀ** (ಶಿವ ಪು. ಅ 6). "ನೈವೇಶಿತುಂ ಪ್ರಭುರ್ಭೂಮ್ನಃ" (ಭಾಗ 3, 11) ಶಿವಸ್ಯ ತು ವಶೇ ಕಾಲಃ ನ ಕಾಲಸ್ಯ ವಶೇ ಶಿವಃ, (ಶಿವ. ಪು. ಅ. 6).) ಅದು ಅವನ ಶರೀರ, ಅವನ ಶಕ್ತಿ, ಆದುದರಿಂದ ಶರೀರಿಯೂ ಶಕ್ತಿಧರನೂ ಆಗಿರುವ ಅವನ ಸೇವಕನಾಗಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವನ ನಿತ್ಯಶಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಿಯಾಮಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಕರೆಯುವುದುಂಟು. **"ಅನಾದಿರೇಷ ಭಗವಾನ್ ಕಾಲೋಽನನ್ತೋಽಜರೋಽಮರಃ ॥ ಸರ್ವಗತ್ವಾತ್ ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಾತ್ಮತ್ವಾನ್ಮಹೇಶ್ವರಃ"** (ಕೂರ್ಮ, ಅ. 25) ಅದರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಮೀರಲಾರರು. **"ಯದಲಂಘ್ಯಮಶೇಷಸ್ಯ ಸ್ಥಾವರಸ್ಯ ಚರಸ್ಯ ಚ । ನಿಯೋಗರೂಪಮೀಶಸ್ಯ ಬಲಂ ವಿಶ್ವನಿಯಾಮಕಂ"** ಅಖಂಡರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದು ನಿತ್ಯ, **"ಅನಾದಿನಿಧನಃ ಕಾಲಃ ರುದ್ರಃ ಸಂಕರ್ಷಣಃ ಸ್ಮೃತಃ"** ಕಾಲವಿಲ್ಲದ ಪ್ರತ್ಯಯವಿಲ್ಲ. **"ನ ಸೋಽಸ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯೋ ಲೋಕೇ ಯತ್ರ ಕಾಲೋ ನ ಭಾಸತೇ"** ಖಂಡರೂಪದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಮಾಣುವಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಪರಮಮಹತ್ತತ್ವದವರೆಗೆ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಯಾವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಣ್ಣದು ಇಲ್ಲವೋ ಅದು ಪರಮಾಣು. ಯಾವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಿನ ಆಕಾರವಿಲ್ಲವೋ ಅದು ಪರಮಮಹತ್ತು-ಎಂಬ ಕಾಲ, ಇವು ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯತಕ್ಕವು. (ಇದರ ವಿವರವನ್ನು ಭಾಗವತ III-11ರಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.)

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಾಕಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಂಗಿಬಿಡುವ ಭೀಕರಶಕ್ತಿಯು ಕಾಲ. **"ಕಾಲೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕಕ್ಷಯಕೃತ್ ಪ್ರವೃದ್ಧಃ"** ಅದನ್ನೇ ಮೃತ್ಯು ಅಥವಾ ಯಮ ಎಂದೂ ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕುವ ಸಾವಿರ ಅಲಗಿನ ಚಕ್ರ "ಅಜ್ಞಾನದ ವಿಷದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಚ್ಚಿ ಕೊಲ್ಲುವ ಕಾಲಸರ್ಪ" "ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಕಾಲಪ್ರವಾಹ" "ಅಪ್ರತಿಹತವಾದ ಕೋರೆದಾಡೆಯುಳ್ಳ ಕಾಲಶಾರ್ದೂಲ" ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಅದರ ಭೀಕರಚಿತ್ರವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಆದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಭಯಂಕರವಾಗಿರುವ ಕಾಲದ ಶರೀರದಲ್ಲೇ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಂಗಲವನ್ನು

ಉಂಟುಮಾಡುವ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನೂ ಪರಮಕರುಣಾಳುವಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಇರಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಾಗ ಜೀವನು ಅಂತರ್ಮುಖನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಅಥವಾ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ತನ್ನ ಮೂಲದ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಒಳಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ದೇವತೆಗಳ ದರ್ಶನವಾಗಿ, ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳ ವಿಶೇಷಸಿದ್ಧಿಗಳು ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ಕಾಲವನ್ನು ದಾಟಿ ಆ ಕಾಲಾತೀತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಮಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವ ಕೇಂದ್ರಗಳೂ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಪರಮಧನ್ಯರು. ಅಂತಹ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಅವರು 'ಪರ್ವ' ಎಂದು ಕರೆದರು.

ಆ ಸಮಯವಿಶೇಷದಲ್ಲೂ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ (ಆದರೆ ತುಂಬಾ ಸ್ಥೂಲಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸದಿರಬಹುದು!), ದೇಹದ ಒಳಗೆ ನಾಡೀಗತಿಗಳಲ್ಲೂ ಬದಲಾವಣೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸಪ್ತಧಾತುಗಳಲ್ಲೂ ಗುಣಗಳಲ್ಲೂ ಬದಲಾವಣೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಇಡೀ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಆಗ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆಯೆಂಬುದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಚೇತನರಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆತ್ಯಂತಿಕವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅತಿಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ 'ಪರ್ವಕಾಲಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷೆಮಾಡಬೇಡಿ. ಪೋಲು ಮಾಡಬೇಡಿ. ಹಾಗೆ ಕಳೆದುಹೋದರೆ, ನಾವು ಬಯಸಿದಾಗ ಅವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ಅವು ಬರುವವರೆಗೂ ಕಾಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ." "ಗಾಳಿ ಬಂದಾಗ ತೂರಿಕೊಳ್ಳಿ, ಎಣ್ಣೆ ಬಂದಾಗ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ", ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾಲದ ಪರಮೋಪಯೋಗವನ್ನು ನಮಗೆ ಪರಮಕರುಣೆಯಿಂದ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು ಮಹರ್ಷಿಗಳು. ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರ ಲೋಕೋದ್ಧಾರಗಳ ಮಹಾಸಾಧನವನ್ನು, ದಿವ್ಯತೆ ಭವ್ಯತೆಗಳ ಮಹಾದ್ವಾರಗಳನ್ನು ಪರ್ವಗಳೆಂದು ಕರೆದು, ಅವುಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನೂ ನಮಗೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಪರಮೋಪಕಾರಮಾಡಿದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾ, ಈ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಕಾಲಮೀಮಾಂಸೆಯ ಮೂಲಕ ಕಾಲಾತ್ಮಕನೂ ಕಾಲಾತೀತನೂ ಕಾಲವಿಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀಗುರುದೇವನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಕಾಲವೆಂಬುದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅದೃಶ್ಯವೂ ಅದ್ಭುತವೂ ಆದ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ, ಅದರ ಆಟವು ಆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವನಲ್ಲಿ ಆಸರೆ ಪಡೆದ ಭಕ್ತಾತ್ಮಮುಕ್ತಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅದು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಬಿಡದೆ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಸಂಕೋಚಪಡದೆ ತನ್ನ ಕೂರಾದ ಕೋರೆದಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪವು ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕಬಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅತ್ಯುಗ್ರವಾಗಿರುವ ಕಾಲಶರೀರದಲ್ಲೂ ಪರಮಕರುಣಾಳುವಾದ ಭಗವಂತನು ಜೀವಿಗಳು ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಹಾಯಮಾಡುವ ಕೆಲವು ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವೇ

ಆರ್ಯಭಾರತೀಯಮಹರ್ಷಿಗಳು ನಮಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ದಯಪಾಲಿಸಿರುವ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಧನ್ಯರು.

'ಮರ್ತ್ಯೋ ಮೃತ್ಯುವ್ಯಾಲಭೀತಃ ಪಲಾಯನ್
ಲೋಕಾನ್ಸರ್ವಾನ್ ನಿರ್ಭಯಂ ನಾಧ್ಯಗಚ್ಛತ್ ।
ತ್ವತ್ಪಾದಾಬ್ಜಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಯದೃಚ್ಛಯಾದ್ಯ
ಸ್ವಸ್ಥಃ ಶೇತೇ ಮೃತ್ಯುರಸ್ಮಾದಪೈತಿ' (ಭಾಗವತ - x 3-27)

ಕೆಲವು ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ

ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಆಶಂಕೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವು ದೊರೆತರೆ ಮುಂದಿನ ಭಾಗಗಳು ನಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುದು ಮೊದಲನೆಯ ಆಕ್ಷೇಪ. ಯಾವನಿಗಾದರೂ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆ ಬಂದೊದಗಿದ್ದರೆ "ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳು ಹಿಂದೂ ಹಬ್ಬಗಳಂತೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದುವು" ಎಂದು ಉಪಮೆಯ ವೈಭವವನ್ನು ಮೆರೆಸುತ್ತಾ ಇದನ್ನು ಸಾರುವುದೂ ಉಂಟು. ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ ಅಪಾರವಾದ ಧನವ್ಯಯ, ದ್ರವ್ಯವ್ಯಯ ಕಾಲವ್ಯಯ, ಶಕ್ತಿವ್ಯಯಗಳೂ ಆಗುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಇದರ ಫಲಶ್ರುತಿಯನ್ನೂ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಅವರು ಉದ್ಘೋಷಿಸುವ ಉಪಾಯವೇನೆಂದರೆ-ಹಿಂದೂಗಳು ತಮ್ಮ ಹಬ್ಬಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಇತರ ಮತಗಳ ಜನರಲ್ಲಿರುವಂತೆ 4-5 ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿ. ಅವುಗಳನ್ನೇ ತುಂಬಾ ವೈಭವದಿಂದ ಆಚರಿಸಲಿ. ಅದರಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಪುಣ್ಯ-ಪುರುಷಾರ್ಥ ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು.

ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ಹಬ್ಬವಾದ ನಂತರ ಇದೇ ಹಬ್ಬವನ್ನೇ ಆಚರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಗೊಡ್ಡುಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಏಕೆ ಪಾಲಿಸಬೇಕು? ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವುಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಮಗೆ ಇರಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ದೀಪಾವಳೀಹಬ್ಬದ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಉಪವಾಸದ ಹಬ್ಬವಾದ ಶಿವರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸೋಣ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ದಿನ ಪುಷ್ಕಳವಾಗಿ ಚೊಕ್ಕಭೋಜನಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅಜೀರ್ಣವು ಮಾರನೆಯ ದಿನದ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತದೆ. ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ರಜವನ್ನು ಕೊಡುವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಲೌಕಿಕವಾದ ಇತರ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇತರ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗ ರಜಾ ಕೊಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆಯೋ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆಯಿತು ಎಂದು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕುದುರಿಸುವವರೂ ಉಂಟು.

ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ವಾದಮಾಡುವವರಿಗೆ ಭಾರತೀಯಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿರುವ ಹಬ್ಬ (ಪರ್ವ) ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವೇ ಆಗಿಲ್ಲವೆನ್ನಬೇಕು. ಆ ಹಬ್ಬಗಳು ಕೇವಲ ತಿನ್ನುವ, ಕುಡಿಯುವ, ಕುಣಿದಾಡುವ, ಆಟವಾಡುವ, ಹರಟೆಹೊಡೆಯುವ ಸಮಾರಂಭಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಹಣಕಾಸು, ಕಾಲಾವಕಾಶ, ದೇಹಾರೋಗ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಬ್ಬಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು, ಹೆಚ್ಚುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟಬಂದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾವು ಹಿಂದೆ ಗಮನಿಸಿರುವಂತೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಬೋಧಿಸಿರುವ ಹಬ್ಬಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಾಲವೆಂಬ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಗಿಣ್ಣಿನಂತೆ ಇರುವ ಜಾಗಗಳು, ಶಕ್ತಿಯ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನಗಳು. ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಮತ್ತು ಕ್ರಮವೂ ಕೂಡ ಕಾಲನಿಯಾಮಕನಾದ ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ನಿಯತವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಕ್ರಮವನ್ನಾಗಲಿ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ಕಬ್ಬಿನ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಗಿಣ್ಣುಗಳಿರಬೇಕು? ಯಾವ ಗಿಣ್ಣಿನ ಅನಂತರ ಯಾವ ಗಿಣ್ಣು ಇರಬೇಕು? ಎಂಬುದು ಅದರ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಅಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟೇ ಅನಿಷ್ಟವೂ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳುವಂತೆ ಅದರ ಒಂದೊಂದು ಗಿಣ್ಣೂ ಹೊಸಸಸ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಬೀಜಭೂತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೆಟ್ಟು ಬೆಳೆಯಿಸಿ ಗಿಡದ ಸಂತಾನವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಗಮನಿಸಲಿ ಗಮನಿಸದಿರಲಿ; ಉಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ, ಉಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರಲಿ, ಗಿಣ್ಣುಗಳು ಆ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾದ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಕಾಲವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪರ್ವದಂತಿರುವ ಹಬ್ಬಗಳಿಗೂ ಇದೇ ನಿಯಮವು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲ, ಅಪರಾಹ್ಣಕಾಲ, ಸಾಯಂಕಾಲ, ರಾತ್ರಿಕಾಲ ಇವುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬರುವುದು ಸ್ಥೂಲದೃಷ್ಟಿಗೂ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳು ಹಾಗೆ ಬಂದಾಗ ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಭೌತಿಕವಾದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವ ಪರ್ವಕಾಲಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಅರಿತು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಧಿಭೌತಿಕಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆಧಿದೈವಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ದಾರಿ. "ಅಣ್ಣ ಬರುವವರೆಗೂ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಕಾಯುತ್ತದೆಯೇ?" ಎಂಬ ಗಾದೆಯುಂಟು, ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟಬಂದಾಗ ಅವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಬಂದಾಗ ನಾವು ಅವುಗಳ ಉಪಯೋಗಪಡೆಯಬೇಕು. ಆ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಅಂತರ್ಮುಖವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಶ್ರದ್ಧೆ ಉತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಒಳರಾಜ್ಯದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣವು ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅವು ಪ್ರಕೃತಿಮಾತೆಯು ಅಥವಾ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮನುಷ್ಯರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ದಯಪಾಲಿಸಿರುವ ಅನುಗ್ರಹದ ಕೊಡುಗೆಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುವುದು ಮಂಗಲವಾದ ಆಶಂಸೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೆಲವು ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾದೇವತೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅನುಕೂಲ ಇರುವವರು ಅಂದು ಆಯಾ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ನಿವೇದನೆಮಾಡಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಹಾಗಣಪತಿಯ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮೋದಕವನ್ನೂ (ಸಿಹಿಗಡುಬನ್ನೂ) ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಚಣಕದ (ಕಡಲೆಯ) ಭಕ್ಷ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಶಸ್ತವೆಂದು ಕಲ್ಪಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸೇವನೆಯು ಆ ಹಬ್ಬಗಳ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದವರು ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಆಗ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಅಂದು ಆಹಾರವಾಗಿ ದೊರೆತಿರುವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನೇ ದೇವರಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿ ಪ್ರಸಾದಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. **"ಯದನ್ನಃ ಪುರುಷೋ ಭವತಿ ತದನ್ನಾಸ್ತಸ್ಯ ದೇವತಾಃ".** (ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡ) ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರ ಹಂಗೂ ಇಲ್ಲದೆ ದೊರೆಯುವ ಪತ್ರ ಪುಷ್ಪ ಫಲ ಜಲಗಳಿಂದಲೇ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆತನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ಸಂಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನೂ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದವರು ತಮ್ಮ ಶರೀರದ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದಲೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪಂಚೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬಹುದು. **"ಶ್ರದ್ಧಾನದೀವಿಮಲಚಿತ್ತಜಲಾಭಿಷೇಕೈಃ ನಿತ್ಯಂ ಸಮಾಧಿಕುಸುಮೈರ ಪುನರ್ಭವಾಯ"** ("ಸಮರ್ಪೈಕಂ ಚೇತಸ್ಸರಸಿಜಮುಮಾನಾಥಭವತೇ"–ಶಿವಾನಂದಲಹರೀ) ಎಂಬಂತೆ ಮಾನಸ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬಹುದು. ಹೇಗೂ ಧನ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಗಳು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಂದಿಸಲೂಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಹಾಗೆ ಪರ್ವಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಜಪವೇ ಮುಂತಾದ ಅಲ್ಪಕಾಲದ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಮಹಾಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಉಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದ ಧನ, ದ್ರವ್ಯ, ಕಾಲ, ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲವೂ ಪರಮಲಾಭದ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಸಾಧನವಾದುವು. ("ಸಕಲಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನಂ ಸುಖಸಂಪಾದ್ಯಂ ಅಲ್ಪಪ್ರಯಾಸಂ ಅನಲ್ಪಫಲಂ" ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಭಾಷ್ಯ, ಶ್ಲೋ. 1) ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾದ ವ್ಯಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ತಿಳಿಗೇಡಿತನ.

ಈ ನಾನಾ ಹಬ್ಬಗಳ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಬಹಳಕಾಲವು ಕಳೆದುಹೋಗುವುದರಿಂದ ಇತರ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಮಯವೇ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ - ಎಂಬ ವಾದವೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲ ವ್ರತಗಳನ್ನೂ ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ವಿವೇಕದಿಂದ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಲವು ದೊರೆಯುವಂತೆ ರಾಜ್ಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ವಿವೇಕವು ಜನರಲ್ಲಿ ಮೂಡುವವರೆಗೂ ಲೌಕಿಕವಾದ ರಾಜ್ಯವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಬರದಂತೆ ಕಾಲವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ದೇವತಾಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೇವತೆ ಹೆಚ್ಚು, ಬೇರೆ ದೇವತೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಎಂಬ ವಾದಗಳಿಂದ ವೈರವಹ್ನಿ ಏಳುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ರತದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಉಳಿದ ವ್ರತಗಳು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೀಳು ಎಂಬ

ತೆಗಳಿಕೆಯು ಅದರ ಫಲಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಫಲಶ್ರುತಿಯಾಗಿ ಕಲಹ ಕಚ್ಚಾಟ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ-ಎಂದು ಗಮನಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಹಿಂದೂಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲಿ; ಆರಾಧನಾವಿಧಿಯೂ ಒಂದೇ ಆಗಿರಲಿ ಎಂಬ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದನ್ನು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಯಾವುದೇ ವ್ರತಗಳ ಆಚರಣೆ, ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಇರಬೇಕು. ರಾಗದ್ವೇಷಗಳು ಇರಬಾರದು. ದೇವತಾಪೂಜೆಯ ಫಲವೂ ಕೂಡ ಶಾಂತಿಸಮಾಧಾನಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಪೂಜಕರು ಕಲಹಮಾಡುವುದು ಮಹಾ ಅವಿವೇಕ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಧಕರು ತಮ್ಮ ಅಭಿರುಚಿ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದ ಮಟ್ಟ ಇವುಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪೂಜೆಮಾಡುವ ದೇವತಾರೂಪ, ವ್ರತ ಇವುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿರಬಾರದು, ಒಂದೇ ಆಗಿರಬೇಕು, ಹಾಗಿದ್ದರೇ ಐಕಮತ್ಯ, ಸಮಾನತೆ-ಎಂದು ಅತಿವಾದ ಮಾಡುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಅವಿವೇಕ.

"ಎಲ್ಲ ರೋಗಿಗಳೂ ಒಂದೇ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಒಂದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಹೀಗಿದ್ದರೆ ತಾನೇ ಸಮಾನತೆ ಎಂದು ವಾದಿಸುವುದು ಮೂರ್ಖತನ. ಎಲ್ಲರೂ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಲಿ" ಎಂದು ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾಗುರುಗಳು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಿದರೂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲವೊಂದೇ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. **"ಏಕಂ ಸದ್ವಿಪ್ರಾ ಬಹುಧಾ ವದನ್ತಿ" "ಯೋ ದೇವಾನಾಂ ನಾಮಧಾ ಏಕ ಏವ", "ಏಕಸ್ಸನ್ಬಹುಧಾ ವಿಚಾರಃ"** ಎಂಬ ಋಗ್ಯಜುರ್ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ, **"ಏತಮೇಕೇ ವದನ್ತ್ಯಗ್ನಿಂ ಮನುಮನ್ಯೇ ಪ್ರಜಾಪತಿಂ"** ಎಂಬ ಮನುಸ್ಮೃತಿವಚನವನ್ನೂ, **"ಏಕೈವ ದೇವತಾ ಮಹಾಭಾಗ್ಯಾತ್ ಬಹುಧಾ ಸ್ತೂಯತೇ"** ಎಂಬ ನಿರುಕ್ತಕಾರರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ, ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನಾಗಿ ನೆನೆಯಬಹುದು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಒಬ್ಬನೇ ಪರಮಾತ್ಮ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ. ಹೀಗೆ ದಾರ್ಶನಿಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ದೇವತಾವಿಷಯವಾಗಿ ಜಗಳಕ್ಕೆ ವಿಷಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇವತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ "ಇದೇ ಪರಾದೇವತೆ" ಎಂದು ಪೂಜಾಕಲ್ಪಗಳು ಏಕೆ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತವೆ? ಎಂದರೆ ಆಯಾ ದೇವತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತಭಕ್ತಿಯು ಸ್ಥಿರಪಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತವೆ. **"ಸಾಮಾನ್ಯಮೇಷಾಂ ಪ್ರಥಮಾವರತ್ವಂ"** ಎಂದು ಮಹಾಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನು ಮೊಳಗುವಂತೆ ಸ್ಥಾನವಿಶೇಷ, ಕಾಲವಿಶೇಷ, ಉಪಾಸನಾವಿಶೇಷಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಈ ದೊಡ್ಡತನ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಬರಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯ ಮಹತ್ವದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯ, ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ನಿಂದೆಯಲ್ಲಿ ಆಶಯವಿಲ್ಲ.

''The God in question, alone, is present to the mind of the singer. With him; for the time being, is associated

everything that can be said of a divine being. He is the highest, the only god; before whom all others disappear, there being in this however, no offence or depreciation of any other God.'' **(Koegi p, 33)**

"ತೆಂಗಿನಮರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾದ ಭಾಗ, ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ಅಂಶವು ಯಾವುದು? ಬೇರೇ? ಕಾಂಡವೇ? ಗರಿಯೇ? ಹೊಂಬಾಳೆಯೇ? ಎಳನೀರೇ? ಮಟ್ಟೆಯೇ? ಕರಟವೇ ಅಥವಾ ಒಳಗಿನ ತಿರುಳೇ? ಎಂದರೆ ಆಯಾ ಕಾಲ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಬೇಕಾದರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುವುದು "ತೆಂಗು". ಅದು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ. ಅದರಂತೆಯೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೂ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳೂ" ಎಂದು ಸರಳಸುಂದರವಾದ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾಗುರುಗಳು ನಮಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ್ದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವುದಾದರೂ ವ್ರತಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಉಳಿದ ವ್ರತಗಳ ಕೀಳ್ಮೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಇದಕ್ಕೆ ಆ ಉದ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವ್ರತದ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದೇ ಉದ್ದೇಶ. ಇತರ ವ್ರತಗಳ ತೆಗಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಅರ್ಥವಾದ ಎಂದು (ನಹಿ ನಿಂದಾನ್ಯಾಯ, "ನಹಿ ನಿಂದಾ ನಿಂದ್ಯಂ ನಿಂದಿತುಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ, ಅಪಿತು ನಿಂದ್ಯಾದಿತರತ್ ಪ್ರಶಂಸಿತುಂ" ಆಗಮಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ, ಪು. 4-45) ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಅಪಾರ್ಥವಾದಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡಬಾರದು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳು ಒಂದೇ ಹಬ್ಬವನ್ನು ದೇಶದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವುದುಂಟು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮತವಿಭಾಗದವರೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ವಿಭಿನ್ನತೆ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪರಸ್ಪರ ವೈಷಮ್ಯ, ವೈಮನಸ್ಯಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. (ಇತರ ಮತದವರ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವಿಭಿನ್ನತೆಯಾಗಲೀ ಅದರ ಫಲವಾದ ವೈಷಮ್ಯವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯುದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಬಹುದು.) ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅವತಾರದಿನವನ್ನು ಕೆಲವರು 'ಜನ್ಮಾಷ್ಟಮೀ' ಎಂದು ಕರೆದು ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಮೀ ತಿಥಿಯು ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಆ ಅವತಾರದಿನವನ್ನು 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜಯನ್ತೀ' ಎಂದು ಕರೆದು ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಅದನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ರೋಹಿಣೀನಕ್ಷತ್ರವು ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು? ಭಗವಂತನು ಆ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವತಾರಮಾಡಿದನೇ? ಹಾಗೆಯೇ ದೇಶದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಚೈತ್ರಶುದ್ಧಪ್ರಥಮೆಯ ದಿವಸ ಯುಗಾದಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮೇಷಸಂಕ್ರಮಣದ ದಿವಸ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕಾದಶಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವುದುಂಟು. ಈ ಬಗೆಯ ಭೇದಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಡಕನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕಾದರೆ ಆಯಾ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಹಿಂದೂಮತದವರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೂ ಒಂದೇ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಸಲಹೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.